

Рубцов А.М.

студент

Національний технічний університет України «КПІ»

Манцевич Ю.М.

д.е.н., доцент

Завідувач секретаріату Комітету з питань будівництва,
містобудування і житлово-комунального господарства та
регіональної політики Верховної Рада України

СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

STRATEGICHNY INSTRUMENTARIY INNOVATSIYNOGO ROZVITKU REGIONIV UKRAINY

У статті доводяться переваги управління інноваційними процесами на регіональному рівні. Дано визначення стратегії інноваційного розвитку регіону, як стратегічного плану дій, спрямованого на розвиток потенціалів регіону, що забезпечить збалансований розвиток усіх сфер регіональної системи (соціальної, економічної, культурної). У статті запропоновано структурно-логічну схему формування механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку на макрорівні, яка може бути екстрапольована і на регіональний рівень. Визначені переваги, що зумовлюють розвиток інноваційних процесів на регіональному рівні порівняно з макрорівнем, а також фактори, що зумовлюють формування та реалізацію стратегії інноваційного розвитку регіонів. Доведено, що реалізація стратегії інноваційного розвитку регіонів в умовах інтеграційного вибору держави вимагає створення сприятливих інституційних умов. На основі аналізу виділено ряд факторів, що зумовлюють вдосконалення стратегічного інструментарію регіонального рівня, а саме: низька ефективність реалізації розроблених стратегій соціально-економічного розвитку регіонів, неефективність використання наявних ресурсів територій, стійка тенденція поглиблення депресивності та диспропорцій багатьох регіонів України.

В статье доказывается преимущество управления инновационными процессами на региональном уровне. Дано определение стратегии инновационного развития региона, как стратегического плана действий, направленного на развитие потенциалов региона, что обеспечит сбалансированное развитие всех сфер региональной системы (социальной, экономической, культурной). В статье предложена структурно-логическая схема формирования механизма реализации стратегии инновационного развития на макроуровне, которая может быть экстраполирована и на уровень регионов. Определенные преимущества, обуславливающие развитие инновационных процессов на региональном уровне по сравнению с национальным, а также факторы, способствующие формированию и реализации стратегии инновационного развития регионов. Доказано, что реализация стратегии инновационного развития регионов в условиях интеграционного выбора государства требует создания благоприятных институциональных условий. На основе анализа выделен ряд факторов, обуславливающих разработки стратегического инструментария регионального уровня, а именно: низкая эффективность реализации разработанных стратегий социально-экономического развития регионов, неэффективность использования имеющихся ресурсов территорий, устойчивая тенденция углубления депрессивности и диспропорций многих регионов Украины.

In this paper we prove the necessity of innovative process management at the regional level. The definition of the strategy of innovative development of the region as a strategic action plan aimed at developing the potential of the region, which will ensure balanced development in all spheres of the regional system (social, economic, cultural). The paper proposes a structural logic circuit forming a mechanism for implementing the strategy of innovative development of the regions at the macro level, which can be extrapolated to the level of innovation and regions. Certain advantages that contribute to the development of innovative processes at regional level compared to the national as well as factors that contribute to the formation and implementation of the strategy of innovative development of the regions. It is proved that the implementation of the strategy of innovative development of the regions in terms of the integration of the state selection requires the creation of an enabling institutional environment in the regions. Based on the analysis identified a number of factors contributing to the development of strategic tools at the regional level, namely the low efficiency of the implementation of the strategies developed socio-economic development of the regions, the inefficient use of the available resources of the Territories, a steady tendency to depression and imbalances in many regions of Ukraine.

Ключові слова: регіон, інноваційний розвиток, стратегія, управління

Вступ. Ефективність державного управління інноваційними процесами стає вагомою за умов стратегічного підходу до визначення та реалізації інноваційних пріоритетів розвитку регіонів, ефективних моделей управління, орієнтованих на результати. Натомість в державі тривалий період застосовували короткострокове кон'юнктурне планування, спрямоване на покращення економічної кон'юнктури впродовж одного року шляхом узгодження видатків і дефіциту держбюджету з обмеженим колом макроекономічних показників. Лише з 2010 р. активізувалася робота щодо запровадження системи стратегічного управління в практиці роботи органів державної влади і створення ієрархії стратегій і планів різних рівнів управління, а також інструментів їх реалізації та оцінки досягнутих цілей. Було змінено підхід до розробки програм і прогнозів – передбачено перехід від річного до довго- і середньострокового планування. обов'язковою стала розробка та ухвалення Верховною Радою стратегії розвитку України на десять років та відмова від річних державних програм економічного й соціального розвитку як морально застарілих.

Серед науковців, які приділяють значну увагу питанням регіональної економіки, необхідно відзначити О. Амошу, П. Беленького, П. Бубенка, З. Варналія, В. Василенка, С. Вовканича, З. Герасимчук, М. Долішнього, С. Злупка, Б. Кваснюка, М. Козоріз, Ю. Макогона, В. Мельника, О. Осауленка, В. Пилу, В. Поліщука, В. Симоненка, Д. Стеценка, М. Тимчука, В. Чужикова, М. Чумаченка, А. Шевчук та ін. Як наслідок, за останні роки із проблематики стратегії регіонального розвитку з'явилися праці, підготовлені як колективами авторів [2; 3; 5; 6; 9; 11], так і окремими дослідниками [1; 4; 7; 8; 10]. Проте, незважаючи на стійкий інтерес до проблеми інноваційного розвитку регіонів, велика кількість аспектів залишається недостатньо дослідженими та потребує подальшого опрацювання, особливо відносно стратегічного інноваційного розвитку регіонів.

Постановка завдання. У даній статті поставлені такі завдання:

- на основі визначення переваги, що зумовлюють розвиток інноваційних процесів довести необхідність управління інноваційними процесами на регіональному рівні;
- дати визначення стратегії інноваційного розвитку регіону;
- запропонувати структурно-логічну схему формування механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку на макrorівні, яка може бути екстрапольована і на регіональний рівень.

Методологія. У процесі дослідження було використано системний підхід, методи аналогій, наукової абстракції, аналізу та синтезу, порівняння, логічний метод та ін.

Результати дослідження. У науковій літературі є різні підходи щодо визначення стратегії:

- шляхом її ідентифікації з планом або його окремими елементами;
- трактування стратегії як визначення цілей і методів (чи способів) їх досягнення;
- набір принципів для прийняття рішень; лінія поведінки суб'єкта господарювання. Проте названі підходи не суперечать один одному, відображаючи різні аспекти стратегії взагалі та стратегії інноваційного розвитку регіонів зокрема.

Отже, на думку авторів, стратегія інноваційного розвитку регіону – це стратегічний план дій, спрямований на розвиток потенціалів регіонів, що забезпечить збалансований розвиток усіх сфер регіональної системи (соціальної, економічної, культурної).

Формування та впровадження стратегії інноваційного розвитку регіонів також зумовлюється рядом факторів:

- низькою ефективністю реалізації розроблених стратегій їх соціально-економічного розвитку,
- неефективністю використання наявних ресурсів територій, а також інтелектуального капіталу;
- поглибленням диспропорцій регіонального розвитку.

На сучасному етапі економічне зростання можливе лише в умовах інноваційних перетворень. Стратегія інноваційного розвитку регіонів за своєю сутністю є стратегією мезорівня, будучи своєрідною сполучною ланкою між макроекономічною стратегією на регіональному рівні і державною політикою розвитку регіонів.

Запропонована нами структурно-логічна схема формування механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку регіонів на макrorівні, може бути екстрапольована і на регіональний рівень рис. 1.

До переваг, що зумовлюють розвиток інноваційних процесів на регіональному рівні порівняно з національним, можна віднести такі особливості:

1) сукупна близькість великої кількості виробників різних галузей, що своєчасно пропонують спеціалізовані товари і послуги та гнучко відповідають на зміни попиту;

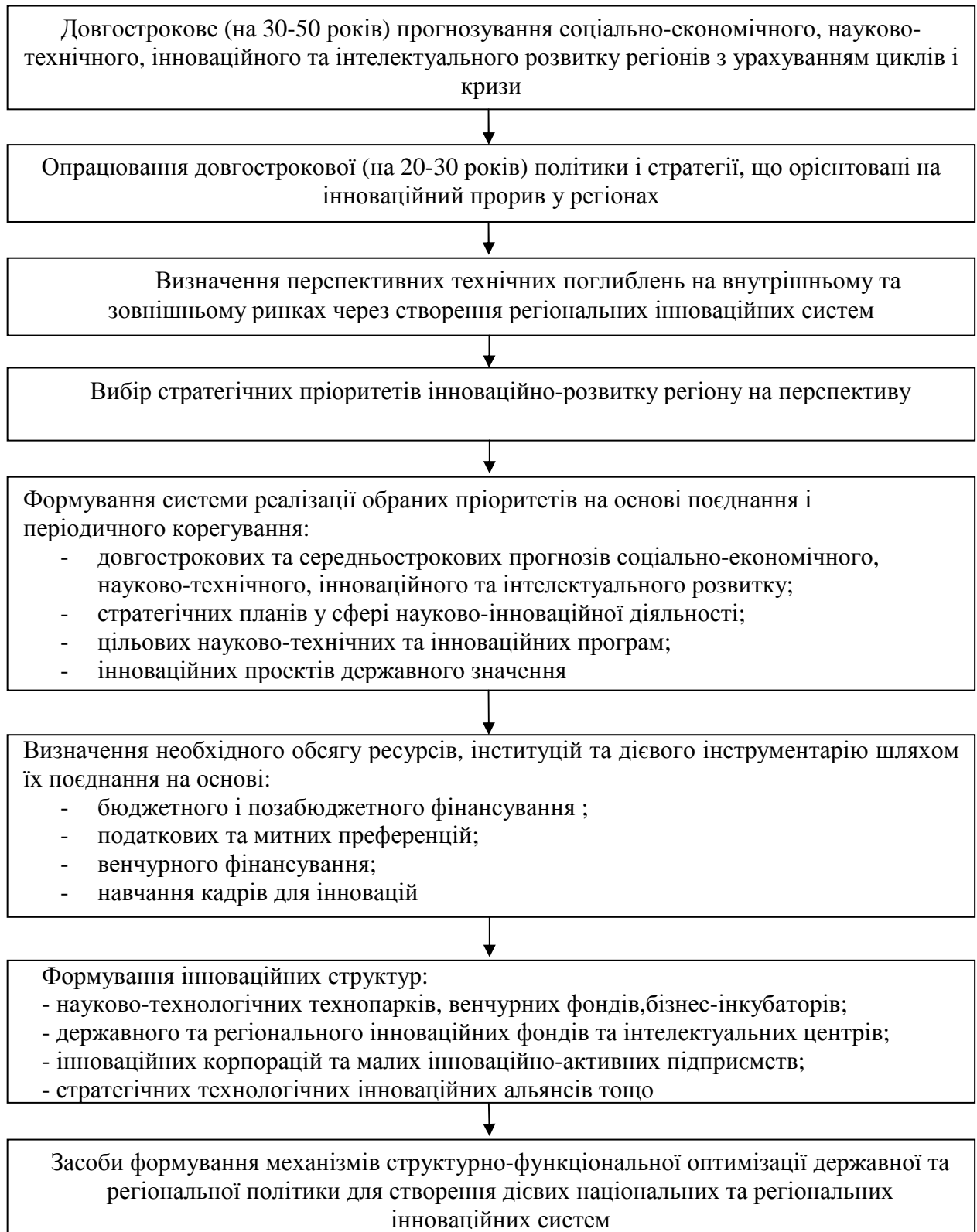

Рис. 1. Структурно-логічна схема реалізації стратегії інноваційного розвитку регіонів

Джерело * авторська розробка

2) залучення регіональних суб'єктів до транснаціональних мереж;

3) поява локальних фондів робочої сили з концентрацією специфічних навиків і форм навчання;

4) культурна та інституційна інфраструктура, яка постійно виникає всередині і навколо промислових кластерів і яка дуже важлива для ефективної роботи єдиної локальної соціально-економічної системи;

5) розвиток довіри між регіональними економічними суб'єктами.

У свою чергу, формування стратегій на регіональному рівні допоможуть:

- зменшити ступінь диспропорцій у розвитку регіонів;

- стимулювати розвиток тих територій, які з певних причин не можуть працювати в режимі саморозвитку;

- створити умови для виникнення та функціонування потенційних «точок росту», розвиток яких є значущим для регіонів.

Формування стратегії інноваційного розвитку регіонів, на наш погляд, повинно відбуватися не з опорою на значні фінансові і технологічні ресурси, тобто матеріальні переваги, а з акцентом на переваги інтелектуального капіталу регіонів.

Реалізація стратегії розвитку ПСР в умовах інтеграційного вибору держави вимагає створення сприятливих інституційних умов в регіонах. Для всіх регіонів це:

1) зниження адміністративних бар'єрів для розвитку науково-інноваційної діяльності;

2) реалізація конкретних кроків по підвищенню довіри інвесторів до влади;

3) розвиток доступної інноваційної інфраструктури з дотриманням принципів системності і саморозвитку.

Вказані заходи сприятимуть активізації науково-інноваційної діяльності регіонів, залученню інвестицій у високотехнологічні сектори економіки, формуванню інноваційної інфраструктури, спроможності регіонів до виробництва інноваційної продукції тощо.

Висновки. Таким чином, стратегії інноваційного розвитку регіонів будуть дієвими тоді, коли вони сформовані на принципах балансу інтересів суб'єктів регіонів, орієнтації на довгостроковий результат, поєднання ринкової саморегуляції і регіонального управління інноваційними процесами, прозорості і демократичності ухвалення рішень.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що запропонована структурно-логічна схема формування механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку регіонів на макрорівні, яка може бути екстрапольована і на регіональний рівень, а також у тому, що на основі визначення переваг, що зумовлюють розвиток інноваційних процесів, доведена необхідність управління інноваційними процесами саме на регіональному рівні.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні категорії стратегії інноваційного розвитку регіону як стратегічного плану дій, спрямованого на розвиток потенціалів регіону, що забезпечить

збалансований розвиток усіх сфер регіональної системи (соціальної, економічної, культурної).

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що стратегії інноваційного розвитку регіонів допоможуть формуванню сприятливого підприємницького середовища, мотивації органів місцевого самоврядування, а також суб'єктів регіонів, забезпеченню наявних природних, матеріальних, трудових, фінансових, інтелектуальних ресурсів та ефективному їх використанню.

Напрями подальших розробок полягають у тому, що регіонам повинні бути передані окремі функції державного управління, а саме – повноваження по розробці й реалізації довгострокових стратегій розвитку регіонів. Саме у такому випадку реалізація стратегій інноваційного розвитку регіонів стане дієвим інструментом не тільки через закріплення розмежування владних повноважень, але й через посилення ролі і значення регіонального рівня управління соціально-економічним розвитком на конкретній території. В умовах інтеграційного вибору держави діяльність регіональних структур повинна характеризуватися адаптивністю, високою ефективністю, здатністю швидко реагувати на зміни ендогенного і екзогенного характеру, використанням передових методів регулювання, що стає можливим за рахунок розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку регіонів.

Список використаної літератури

1. Буркинський Б.В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону /Б.В. Буркинський, Є.В. Лазарева / – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2007. – 140 с.
2. Герасимчук З.В. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика /З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська / Монографія / - Луцьк: «Надстир'я», 2008. – 243 с.
3. Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм становлення інноваційного потенціалу регіону /З.В. Герасимчук, Н.С. Куцай / Монографія / - Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 216 с.
4. Голікова Т.В. Державне управління територіальним економічним розвитком: теорія і практика / Т.В. Голікова/ Монографія. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 296 с.
5. Дуленко А.Л. Инновационному процессу – новое экономическое мышление. Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми науки та практика / А.Л. Дуленко, П.Т. Бубенко, А.Д. Кашпур/ Монографія. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 404 с.
6. Інноваційний ресурс господарського розвитку / Монографія / За ред. В.П. Мельника. – К.: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 363 с.
7. Ляшенко О.М. Моделі кластеризації та трансферу технологій в умовах глобального середовища /О.М. Ляшенко / Монографія. – Тернопіль: економічна думка, 2007. – 366 с.
8. Проданова Л.В. Пріоритети регіонального розвитку України і проблеми формування регіональної політики / Л.В. Проданова // Вісник соціально-економічних досліджень Одеського державного економічного університету. Вип. 27, 2009. – С. 271-274.
9. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / Монографія / За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.
10. Уманець Т.В. Регіональний економічний розвиток України: теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика / Т.В. Уманець / – Донецьк: «ВіК», 2007. – 340 с.

11. Управління інноваційними процесами в регіонах /Монографія. / За ред. М.А. Козоріз і Т.С. Смовженко. – Львів: ЛБІ НБУ, 2006. – 263 с.